

Høgskolen i Hedmark
LUNA
Norsk – emne: Språk og samfunn

Nynorsk

Eksamen (6 timar)

4. desember 2014, kl. 09.00-15.00

Vel to av tre oppgåvedelar:

Oppgåvesettet består av tre delar (A, B, C) med spørsmål frå pensumet for språkmodulen for norskemnet Språk og samfunn, slik det er spesifisert i studieplanen for denne studieeininga. Du skal velje to delar og skrive eitt av svara dine på bokmål og det andre svaret på nynorsk (med mindre du har søkt om fritak for den eine målforma). Du kan sjølv bestemme kva svar som skal vere på bokmål eller nynorsk. Samla arbeidstid per oppgåvedel: ca. 3 timar. Begge oppgåvedelane må vurderast til bestått.

Hjelpemiddel:

Norsk-norsk ordliste/ordbok (utan eigne merknader/markeringar).

OPPGÅVEDEL A:

Frå Læreplanen i norsk

Kompetansemål etter Vg2 – studieførebuande utdanningsprogram

Språk, litteratur og kultur

Eleven skal blant anna kunne

- gjere greie for nokre sentrale likskapar og skilnader mellom norrønt og moderne norsk språk
- lese eit utval sentrale norske og nokre europeiske tekstar frå mellomalderen til og med romantikken, setje dei inn i ein kulturhistorisk samanheng og kommentere form og innhald

Ta utgangspunkt i vedlagde norrøne tekst (vedlegg 1) og gjere greie for sentrale likskapar og skilnader mellom norrønt og moderne norsk språk. Set tekstutdraget inn i ein kulturhistorisk samanheng og kommenter form og innhald.

OPPGÅVEDEL B:

Frå Læreplanen i norsk

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Språk, litteratur og kultur

Eleven skal blant anna kunne:

- gjere greie for nokre kjenneteikn ved hovudgrupper av talemål i Noreg, og diskutere haldningar til ulike talemål og til dei skriftlege målformene nynorsk og bokmål

Kompetansemål etter Vg3 – studieførebuande utdanningsprogram

Språk, litteratur og kultur

Eleven skal blant anna kunne:

- gjere greie for særtrekk ved eit utval norske talemålsvariantar og reflektere over forhold som kan påverke utviklinga av talemål

Ta utgangspunkt i vedlagde talemålstekst (vedlegg 2) og grei ut om hovudinndelinga av talemåla i Noreg. Vel eitt talemål og nemn nokon karakteristiske særtrekk for dette talemålet. Reflekter så litt over forholdet mellom bokmål, nynorsk og talemåla i dagens språksamfunn.

OPPGÅVEDEL C:

Frå Læreplanen i norsk

Kompetansemål etter 10. årstrinn

Språk, litteratur og kultur

Eleven skal blant anna kunne:

- forklare bakgrunnen for at det er to likestilte norske målformer, og gjere greie for språkdebatt og språkleg variasjon i Noreg i dag

Kompetansemål etter Vg2 – studieførebuande utdanningsprogram

Eleven skal blant anna kunne:

- gjere greie for norsk språkdebatt og språkpolitikk på 1800-talet

Kompetansemål etter Vg3 – studieførebuande utdanningsprogram

Eleven skal blant anna kunne:

- gjere greie for norsk språkdebatt og språkpolitikk frå år 1900 til i dag

Forklar bakgrunnen for at det er to likestilte norske målformer i Noreg i dag, og gjer greie for språkdebatten og språkpolitikken på 1800-talet samanlikna med språkdebatten og språkpolitikken på 1900-talet og 2000-talet.

Høgskolen i Hedmark
LUNA
Norsk – emne: Språk og samfunn

Bokmål

Eksamen (6 timer)

4. desember 2014, kl. 09.00-15.00

Velg to av tre oppgavedeler:

Oppgavesettet består av tre deler (A, B, C) med spørsmål fra pensumet for norskemnet Språk og samfunn, slik det er spesifisert i studieplanen for denne studieenheten. Du skal velge to deler og skrive ett av svare dine på bokmål og det andre svaret på nynorsk (med mindre du har søkt om fritak for den ene målforma). Du kan selv bestemme hvilket svar som skal være på bokmål eller nynorsk. Samla arbeidstid per oppgavedel: ca. 3 timer. Begge oppgavedelene må vurderes til bestått.

Hjelpemiddel:

Norsk-norsk ordliste/ordbok (uten egne merknader/markeringer).

OPPGÅVEDEL A:

Fra Læreplanen i norsk
Kompetansemål etter Vg2 – studieforberedende utdanningsprogram

Språk, litteratur og kultur

Eleven skal blant annet kunne

- gjøre rede for noen sentrale likheter og forskjeller mellom norrønt og moderne norsk språk
- lese et utvalg sentrale norske og noen europeiske tekster fra middelalderen til og med romantikken, sette dem inn i en kulturhistorisk sammenheng og kommentere form og innhold

Ta utgangspunkt i vedlagte norrøne tekst (vedlegg 1) og gjør rede for sentrale likheter og forskjeller mellom norrønt og moderne norsk språk. Sett tekstutdraget inn i en kulturhistorisk sammenheng og kommenter form og innhold.

OPPGÅVEDEL B:

Fra Læreplanen i norsk
Kompetansemål etter 10. årstrinn

Språk, litteratur og kultur
Eleven skal blant annet kunne:

- gjøre rede for noen kjennetegn ved hovedgrupper av talemål i Norge, og diskutere holdninger til ulike talemål og til de skriftlige målformene nynorsk og bokmål

Kompetansemål etter Vg3 – studieforberedende utdanningsprogram

Språk, litteratur og kultur
Eleven skal blant annet kunne:

- gjøre rede for særtrekk ved et utvalg norske talemålsvarianter og reflektere over forhold som kan påvirke utviklingen av talemål

Ta utgangspunkt i vedlagte talemålstekst (vedlegg 2) og grei ut om hovedinndelinga av dialektene i Norge. Vel én dialekt og nevne noen karakteristiske særtrekk for denne dialekten. Reflekter så litt over forholdet mellom bokmål, nynorsk og talemåla i dagens språksamfunn.

OPPGÅVEDEL C:

Fra Læreplanen i norsk
Kompetansemål etter 10. årstrinn

Språk, litteratur og kultur
Eleven skal blant annet kunne

- forklare bakgrunnen for at det er to likestilte norske målformer, og gjøre rede for språkdebatt og språklig variasjon i Norge i dag

Kompetansemål etter Vg2 – studieforberedende utdanningsprogram

Eleven skal blant annet kunne

- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk på 1800-tallet

Kompetansemål etter Vg3 – studieforberedende utdanningsprogram

Eleven skal blant annet kunne

- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk fra år 1900 til i dag

Forklar bakgrunnen for at det er to likestilte norske målformer i Norge i dag, og gjør rede for språkdebatten og språkpolitikken på 1800-tallet samanlikna med språkdebatten og språkpolitikken på 1900-tallet og 2000-tallet.

VEDLEGG 1: Norrøn tekst

Frå Snorre: *Kongesoger. Soga om Harald Hårfagre.*

1. *Haraldr konungr spurði*
2. *at víða um mitt landit herjuðu víkingar,*
3. *þeir er á vetrum váru fyrir vestan haf.*
4. *Hann hafði þá leiðang úti hvert sumar*
5. *ok kannaði eyjar ok útsker,*
6. *en hvar sem víkingar urðu varir her hans,*
7. *þá flýðu allir ok flestir á haf út,*
8. *en konungr leiddist þetta;*
9. *þá varð þat á einu sumri,*
10. *at Haraldr konungr sigldi með her sinn vestr um haf,*
11. *kom hann fyrst við Hjaltland*
12. *ok drap þar alla víkinga þá er eigi flýðu undan.*
13. *Síðan siglir hann suðr til Orkneyja*
14. *ok hreinsaði þar alt af víkingum.*
15. *Eptir þat ferr han alt í Suðreyjar og herjar þar;*
16. *hann drap þar marga víkinga,*
17. *þá er fyrir liði réðu ádr;*
18. *hann átti þar margar orrustur*
19. *ok hafði optast sigr.*

Kong Harald fikk høre at vikinger herjet over hele Vestlandet, de holdt til vest for havet om vinteren. Han hadde leidang ute hver sommer, og så vel etter på øyer og utskjær, men bare vikingene fikk øye på flåten hans, flyktet de alle sammen og de fleste rett til havs. Men kongen ble lei av det, og så var det en sommer at kong Harald seilte med hæren vest over havet. Han kom først til Hjaltland og drepte alle vikingene der, de som ikke rømte unna. Så seilte han sør til Orknøyene og rensket helt for vikinger der. Etterpå seilte han helt til Suderøyene og herjet; han drepte mange vikinger, som før hadde hær å rå over; han hadde mang en strid og oftest seier.

VEDLEGG 2: Talemålstekst

Frå Bjørn Vigeland. 1995: *Norske dialektar*. Oslo: Universitetsforlaget.

1 Får baRa litt øve hondRe år si, så va BRyne baRa
2 lynghei å någen få gaRa. Time va senteRe i kommunen,
3 fåR deR va kjøRkjå å skulen. Då heRRedstyRe
4 sko bestemta koR jærNbanestasjonen sko ligga,
5 så tytte fleiRtalet atta Hågnest
6 måtte væRa beste plassen, får BRyne va
7 så lide får sæg atte deR konne di umulikt ha någen
8 stasjon. Men – kossen dæ enn va – så blei
9 stasjonen plasseRte på BRyne, å BRyne-gaRane blynte å
10 fåRandRa sæg.
11 Di fyste tRædeve, føRti åRå, så vaks BRyne mæ
12 enn jysele faRt. Vissette me seR lidevetta stoRt
13 på dæ, så kan me kansje sei at dæ he ett visst lignament
14 mæ sleg så byane i AmeRika spRatt åpp.
15 BRyne vaRt enn typisk stasjonsplass, å dæ styssta
16 handelssenteRe mjydlå Sannes å «Okka by».
17 Mitt jønå BRyne, så Renne BRyne-ånå, elle Kångo, så
18 hu veRte kalte av di alleR flesste. Denne ånå hadde
19 møje å bety fåR BRyne i den fyste tiå: Langsmæ
20 heila ånå sto deR kvednahus.
21 I atten-någen-å-sytti, så bygde BRynefålke enn damm, å
22 attmæ den to stoRe kvednahus mæ åtta kvedna. Enn
23 av di gamle kan fåRtella atta falk fekk ett
24 veldikt næRt fåRhåll te kvednane. Di hæRmde sanga
25 itte di, di tog di farsjellige på lyden, å di konne
26 teåme sei kæslaks lag di va i. Spesielt ei av kvednane
27 va namnjeden. Hu hette KaRen MagReta, å sko
28 falk ha fint madmjøl, så joRe di dæ av mæ myllaRen
29 atte dæ va den tyttå så sko jæRa jåbben.
30 Dammen å Kångo ligge fRamdeles mitt i BRyne. Kångo
31 æ delvis lagt i RøyR, men Dammen he me vell
32 omtRent ufåRandRa. UfårandRa æ vell-kje heilt Rett
33 å sei, får Ront Dammen æ deR paRkanlegg, å i Dammen
34 æ deR udsett allslakt fogla. Må-kje tRu atta
35 dæ æ nogen intkjevettes fogla me he: Me he blant
36 aent nogen svaRte svane så me æ gRævlikt stålte
37 øve. Å då den fyste maen te den svaRta dRåningå
38 va døe, så måtte me Rett å slett henta enn nye
39 enn ifRå udlanne. Nå vente me adle på atta di ska
40 væRta fleRRe.